

Μακεδονικός Αγώνας, Παύλος Μελάς και ΚΚΕ.

Γράφει ο Χρήστος Μπολώσης.

Συμπληρώνονται, αυτές τις μέρες, 119 χρόνια από την έναρξη του ενόπλου Μακεδονικού Αγώνα, εναντίον των Τούρκων και των Βουλγάρων. Ένα κορυφαίο γεγονός, που προηγήθηκε των νικηφόρων αγώνων του Ελληνικού Στρατού στους Βαλκανικούς Πολέμους 1912-1913.

Η γέννηση του «Μακεδονικού Ζητήματος» (πτυχή του ευρύτερου Ανατολικού Ζητήματος), είχε ως αρχή την έκδοση τού σουλτανικού φερμανίου της 28ης Φεβρουαρίου 1870, για την αναγνώριση της Βουλγαρικής Εξαρχίας, με ζώνη ευθύνης θα λέγαμε, την περιοχή μεταξύ Δουνάβηως και Αίμου. Η Βουλγαρική Εξαρχία, δεν ήταν τίποτα άλλο, παρά ένα εφεύρημα, που αφορούσε την ανεξαρτητοποίηση της βουλγαρικής εκκλησίας από το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως. Ήταν δηλαδή, ένα βουλγαρικό Πατριαρχείο, ανεξάρτητο από το Οικουμενικό, με το οποίο οι Βούλγαροι, άρχισαν ένα όργιο προπαγάνδας και βίας εις βάρος των πατριαρχικών Ελλήνων της Μακεδονίας.

Η ενέργεια αυτή των βουλγάρων, υπήρξε και η αφορμή για την έναρξη του Μακεδονικού Αγώνα, ο οποίος εξελίχθηκε σε τρεις περιόδους:

1^η Περίοδος 1870 με 1897. Προπαγανδιστική δράση.

Τον αγώνα αυτόν κατά τα αρχικά στάδια, το κυρίαρχο κράτος, δηλαδή η Οθωμανική Αυτοκρατορία, όχι μόνο δεν τον απέτρεψε αλλά

εφαρμόζοντας την αρχή του «διαίρει και βασίλευε», σε πολλές περιπτώσεις ευνοούσε τους Βούλγαρους.

Το 1877 κηρύχθηκε ο ρωσοτουρκικός πόλεμος, ο οποίος το 1878 καταλήγει στη «Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου», η οποία προέβλεπε τη δημιουργία της Μεγάλης Βουλγαρίας, δηλαδή την σημερινή Βουλγαρία, την ευρύτερη περιοχή των Σκοπίων και όλη η κεντρική Μακεδονία μέχρι την Καβάλα, όπως φαίνεται στον χάρτη. Οι Μεγάλες Δυνάμεις, πλην Ρωσίας, αντιδρούν και η συνθήκη δεν εφαρμόζεται ποτέ.

Το 1885, η Βουλγαρία προσαρτά βιαίως στην Ανατολική Ρωμυλία, ενώ, ειρηνικά στην αρχή, βιαίως αργότερα, προσπαθεί να προσελκύσει τους κατοίκους της Μακεδονίας στη Βουλγαρική Εξαρχία, με απώτερο σκοπό τον εκβουλγαρισμό τους.

Οι Έλληνες αντιδρούν, με πρώτο τον Πατριάρχη Ιωακείμ τον Γ', ο οποίος τοποθετεί σε καίριες Μητροπόλεις της Μακεδονίας νεαρούς φλογερούς Ιεράρχες, όπως τον Γερμανό Καραβαγγέλη στην Καστοριά, το Χρυσόστομο στη Δράμα (ο μετέπειτα εθνομάρτυρας Σμύρνης) και τον Γρηγόριο στη Στρώμνιτσα, οι οποίοι οργανώνουν και κατευθύνουν τον αγώνα.

2^η Περίοδος 1897 με 1904. Τρομοκρατική δράση.

Την Άνοιξη του 1897, ένοπλες Βουλγαρικές ομάδες σπέρνουν τον τρόπο στη Μακεδονία, δολοφονώντας πάνω από 500 Έλληνες. Η Ελλάδα αντιμετωπίζοντας ήδη τις οδυνηρές συνέπειες του Ελληνοτουρκικού πολέμου του 1897, ήταν διστακτική στο να αναμειχθεί.

Την ημέρα του Προφήτη Ηλία, 20 Ιουλίου 1903, προφασιζόμενη τουρκική κατοχική διοίκηση, οι Βούλγαροι εκδηλώνουν την εξέγερση του Ίλιπτεν (Ίλι=Ηλίας, Ντεν=Ημέρα). Με πρόφαση αυτό, ακολούθησαν σκληρά αντίποινα του μουσουλμανικού πληθυσμού κατά των Χριστιανών και ιδίως των Ελλήνων.

3^η Περίοδος 1904 με 1908. Ένοπλος Αγώνας.

Η έναρξη της τρίτης περιόδου, σηματοδοτείται με την έλευση στη Μακεδονία, τον Φεβρουάριο του 1904, του Ανθυπολοχαγού Πυροβολικού Παύλου Μελά, στελέχους της διαλυθείσας το 1900 «Εθνικής Εταιρείας». Μαζί του ήταν και οι αξιωματικοί του Ελληνικού Στρατού Αλέξανδρος Κοντούλης Αναστάσιος Παπούλας και Γεώργιος Κολοκοτρώνης καθώς και οι οπλαρχηγοί Καπετάν Κώττας Παύλος Κύρου, Νικόλαος (Λάκης) Πύρζας, Ευθύμιος Καούδης, Γιώργος Περάκης και άλλοι.

Ο Παύλος Μελάς, λάτρης της Μακεδονίας, ενεργούσε από κοινού με τον Μακεδόνα Στέφανο Δραγούμη (από το Βογατσικό Καστοριάς) και τον αδελφό της συζύγου του Ναταλίας, Ίωνα Δραγούμη και απετέλεσε την ψυχή του Μακεδονικού Αγώνα.

Γεννήθηκε το 1870 στη Μασσαλία και ήταν γιος του μεγαλεμπόρου Μιχαήλ Μελά. Αποφοίτησε από την Σχολή Ευελπίδων ως ανθυπολοχαγός πυροβολικού στις 8 Αυγούστου του 1891 και υπήρξε δραστήριο μέλος της «Εθνικής Εταιρείας».

Στις αρχές του 1904, με διαταγή της Ελληνικής κυβέρνησης συγκροτήθηκε ομάδα τεσσάρων αξιωματικών (λοχαγός Αλέξανδρος Κοντούλης, λοχαγός Αναστάσιος Παπούλας, ανθυπολοχαγός Γεώργιος Κολοκοτρώνης και ανθυπολοχαγός Παύλος Μελάς), η οποία πήγε στην Μακεδονία για να οργανώσει την αντίσταση των καταπιεζομένων από τους βουλγάρους κομιτατζήδες Μακεδόνων.

Ο Παύλος Μελάς έδρασε στην περιοχή των Κορεστίων Καστοριάς, στο όρος Βίτσι και επισκέφθηκε την Κοζάνη, την Στάτισσα (καμία σχέση με τη Σιάτισσα Κοζάνης) και το Μοναστήρι.

Στις 13 Οκτωβρίου του 1904, πήγε στο χωριό Στάτισσα για να αναπαυθούν οι άντρες του, προδόθηκε όμως στους Τούρκους από το βούλγαρο αρχικομιτατζή Μήτρο Βλάχο και στην συμπλοκή μαζί τους, τραυματίστηκε θανάσιμα.

Οι συμμαχητές του έκοψαν το κεφάλι του Παύλου Μελά, για να μην αναγνωρισθεί από τους Οθωμανούς και το έθαψαν εμπρός στην Ωραία Πύλη του ναού της Αγίας Παρασκευής του χωριού Πισοδέρι. Το σώμα του παραδόθηκε από τους οθωμανούς τον Μητροπολίτη Καστοριάς Γερμανού Καραβαγγέλη και τάφηκε στο Βυζαντινό ναό των Ταξιαρχών της Καστοριάς.

Σήμερα αναπαύεται εκεί και η κεφαλή του, που μεταφέρθηκε το 1950. Στο ίδιο μέρος έχει ταφεί, κατά την επιθυμία της, και η σύζυγός του Ναταλία Μελά.

Το χωριό Στάτισσα, μετά την απελευθέρωση Μακεδονίας, μετονομάστηκε σε Μελάς προς τιμήν του μεγάλου αγωνιστού.

**Ο μεγάλος μας ποιητής Κωστής Παλαμάς έγραψε:
Σε κλαίει λαός, πάντα χλωρό να σειέται το χορτάρι
στον τόπο που σε πλάγιασε το βόλι, ω παλικάρι
Ανάλαφρος ο ύπνος σου του Απρίλη τα πουλιά
σαν του σπιτιού σου να τα ακούς λογάκια και φιλιά.
Και να σου φτάνουν τον Χειμώνα οι καταρράκτες
σαν τουφεκιού αστραπόβροντα και σαν πολέμου κράχτες.**

Το μοιρολόι αυτό ακούστηκε στην ταινία Παύλος Μελάς παραγωγής 1973 από τη Δήμητρα Γαλάνη σε μουσική του Γιάννη Σπανού.

Για να δούμε τώρα και την άλλη όψη του νομίσματος. Μέχρι τώρα είδαμε τον αγώνα των Ελλήνων για την Μακεδονία μας. Απομένει να δούμε τον αγώνα κάποιων για την Μακεδονία των άλλων:

Ο **Μιχαήλ Κερανιτζιέφ**, εξέχον στέλεχος των Σκοπίων αποκάλυψε στον κομμουνιστή συγγραφέα Αλέκο Παπαναγιώτου, υπεύθυνο τομέα ιστορίας του ΚΚΕ, ότι: «Μονάχα οι Έλληνες κομμουνιστές, μιλούσαν πάντα για Μακεδόνες και για Μακεδονία. Αυτό υπεράσπιζαν, αυτή τη θέση και στα δικαστήρια και καταδικάζονταν. Εγώ, μέσα στο ΚΚΕ και από το ΚΚΕ από τους Έλληνες κομμουνιστές και όχι από τους Μακεδόνες, άρχισα να μαθαίνω και να νιώθω ότι είμαι Μακεδόνας. Αυτή είναι η αλήθεια» (Ευθυμίου Κωφού: «Μακεδονία και Θράκη 1941-1944», έκδοση Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, 1998).

Ο αντιστράτηγος του ΕΛΑΣ **Κώστας Καραγιώργης**, που δολοφονήθηκε κάτω από αδιευκρίνιστες συνθήκες στη Διεύθυνση Κρατικής Ασφαλείας στο Βουκουρέστι, στο 2^ο Συνέδριο της ΝΟΦ (σλαβομακεδονική οργάνωση), είπε τα εξής χαρακτηριστικά: «Πόσοι είναι οι τόποι που βασανίστηκαν, στέναξαν τόσο από ζυγούς σκλαβιάς, όσο ο μακεδονικός λαός. Τούρκοι μπέηδες, πιο παλιά οι Σέρβοι κομιτατζήδες και οι Έλληνες κομιτατζήδες – οπλαρχηγοί Παυλομελάδες και καπετάν Βαρδαίοι και Γαρέφηδες, που έσφιγγαν τη θηλιά στο λαιμό. Το Ίλιντεν του 1903 και ένα μεγάλο επαναστατικό ξεκίνημα...» (εφημερίδα του «Δημοκρατικού Στρατού». Από το περιοδικό «Προς τη Νίκη» της 28ης Μαρτίου 1949).

Άλλες δύο εκδηλώσεις φιλοπατρίας του «τιμημένου», οι οποίες ουδέποτε διαψεύστηκαν, ούτε αποκηρύχθηκαν. Άξιο.

Πηγή: <https://www.dimokratia.gr/apopseis/568244/makedonikos-agonas-paylos-melas-kai-kke/>